

VERLIEZEN EN VINDEN **in de serie 'Alles op zijn tijd'**

2 oktober 2016

Voorgangers Henk Baars (overweging) en Jolly van der Velden

Gelezen: Zonder bagage (Ramses Shaffy)

Zie de link: www.songteksten.nl/songteksten/357813/ramses-shaffy/zonder-bagage.htm

Lezing – Mat 4: 17-25

Vanaf toen begon Jezus te verkondigen. Hij zei: 'Bekeer u, want het koninkrijk der hemelen* is ophanden.'

Toen Hij eens langs het meer van Galilea liep, zag Hij twee broers – Simon, die Petrus genoemd wordt, en zijn broer Andreas – het net uitwerpen in het meer; want het waren vissers. Hij sprak hen aan: 'Kom achter Mij aan, en Ik zal jullie tot vissers van mensen maken.' Meteen lieten ze hun netten achter en volgden Hem. Verderop zag Hij nog twee broers, Jakobus van Zebedeüs en zijn broer Johannes; ze waren in de boot met hun vader Zebedeüs hun netten aan het klaren. Hij riep hen. Meteen lieten ze de boot en hun vader achter en volgden Hem.

Hij trok rond in heel Galilea, terwijl Hij in hun synagogen onderricht gaf, de goede boodschap verkondigde van het koninkrijk, en elke ziekte en elke kwaal onder het volk genas. Zijn faam drong door tot in heel Syrië, en ze brachten alle zieken bij Hem, die gekweld werden door allerlei ziekten en pijnen, mensen die bezeten waren door demonen, lijders aan vallende ziekte en verlamden, en Hij genas hen. Een grote menigte volgde Hem vanuit Galilea, de Dekapolis, Jeruzalem, Judea en van de overkant van de Jordaan.

Overweging: Verliezen, vinden en het verlangen

Vroeg of laat krijgt iedereen met verliezen te maken. Je verliest een geliefde, dierbare relaties, je werkkring. Je mist kansen en verliest het zicht op de toekomst, misschien zelfs de smaak in het leven. Als je ouder wordt, moet je inleveren op het punt van je vermogens en je krachten. We weten het allemaal en als je het niet weet kom je het vanzelf tegen. Als de jaren gaan tellen ontvallen je bovendien de dierbaren om je heen. Je moet steeds weer loslaten wat je lief is en er komt niet zo gauw meer iets voor in de plaats. "Zie ik ga iets nieuws verrichten, heb je het nog niet gemerkt" zoals in Jesaja staat of "Ze lieten meteen hun netten achter en volgden hem" (Matteus) is dan heus niet zomaar aan de orde. Want werkelijk verlies ligt niet op het niveau van het probleem, dat uiteindelijk altijd oplosbaar is, maar op het existentiële vlak

Verliezen als zodanig is nog niets spiritueels, maar iets wat je overkomt en ontreddeering veroorzaakt, breuken met zich meebrengt en leegte achterlaat. In die zin is verliezen iets wat je passief ondergaat. Pas als je er op ingaat en leert loslaten wat je verloren had, dan kan het misschien een spirituele houding worden. Blijf niet staan bij wat eertijds is gebeurd of blijf

niet staren op wat vroeger was. “Ze lieten meteen hun netten achter en volgden hem.” Maar het is helemaal niet vanzelfsprekend.

Echt verlies gaat altijd over het kwijtraken van iets wezenlijks van jezelf. Wie zijn sleutels heeft verloren, is iets heel belangrijks kwijt, maar het is niet wezenlijk. Waar zit het wezenlijke dan in? Ons wezen is uiterst concreet. Opgebouwd als het is uit indrukken, levenservaring, relaties, kinderen, verlies van dierbaren. Bij wezenlijk verlies is je levensontwerp stuk. Want het kan ook zijn dat je een deel van je kerk of gemeente de rug hebt toegekeerd of dat je je vroegere levensbeschouwelijk ontwerp hebt moeten verlaten. Dat je het achteraf allemaal onzin vindt en dat je je belazerd voelt.

Persoonlijk heb ik een lange geschiedenis met de Rooms Katholieke kerk en de Acht Mei Beweging die ik moest stoppen en was zeer betrokken bij basisgroep Het Kompas in Amsterdam waar we ook afscheid van hebben moeten nemen. Of de Lukaskerk, waar ik niet vaak meer kom. Het gaat je niet in de kouwe kleren zitten. Hoezo niet staren op wat vroeger was? Er is meer verloren dan een huis, omdat ook tegenkrachten of omstandigheden wat die ook moge zijn, soms gewoon sterker zijn. Dus als tegen mij gezegd wordt “Kom volg mij, ik zal van jullie vissers van mensen maken” dan heb ik dat in mijn eigen leven minstens al een paar maal geprobeerd. En eerlijk gezegd heb ik dat nog steeds als iemand die ik respecteer tegen mij persoonlijk zegt, kom op dat gaan we eens aanpakken, dan loop ik al weer te rennen. Maar het achterlaten van de vroegere netten gaat in het werkelijke leven niet zo vlug. Literair staat het er mooi “meteen lieten ze de boot en hun vader achter”. De praktijk is dat je nog jarenlang in die netten verstrikt kunt zitten. Je geschiedenis blijf je altijd houden, er van weg vluchten wordt zelfs als zeer onverstandig gezien. Met andere woorden moet dat plotselinge gehoor geven aan die roepstem niet onvermijdelijk dramatisch eindigen? Je moet nog wel even ergens doorheen.

In hoeverre hangt wezenlijk verlies samen met de eigen aard van ons verlangen. Bijvoorbeeld merkbaar als heimwee of nostalgie? Wanneer je de vraag zo stelt, wordt ook het antwoord duidelijk: verlies hoort bij de eigen aard van het verlangen zoals dat in ons mensen werkt. Bij de aard dus van het menselijk verlangen. Dat betekent niet dat je je over het verlies moet verheugen. Integendeel, je lijdt er aan. Maar juist dat lijden behoort tot de eigen aard van het verlangen. Dat heeft Socrates aan de disgenoten voorgehouden toen zij hem de vraag stelden of het verlangen (op zich), de Eros, een god was of niet. Zijn antwoord is nee, het is geen god; het is een daimon (duivel/chaosmaker) in ons, een soort individuele godheid, een genius, een macht die ons drijft en die ons leven tot volledige vervulling wil brengen. Precies in dit laatste zit de angel. Want deze volledige vervulling is geen gegeven, het is meer een opgave die wij aan onszelf stellen vanuit de werking van het verlangen. Je kunt namelijk niet zomaar beschikken over de vrijheid en de inspiratie van anderen. Die van je relatie bijvoorbeeld, maar ook niet die van je voorganger of ouderling b.v. Ze kunnen nee zeggen of niet meer beschikbaar (ik hou zo van jou, ja maar ik niet van jou) zijn. Dan staan wij met al ons verlangen met lege handen. Dat heet verlies. Dat is wat er eigenlijk gebeurt: de confrontatie met de onbestendigheid en de onvervulbaarheid van ons verlangen. Het is een confrontatie die ons raakt in onze eigen aard; een confrontatie met onze bestaanswijze als mens.

Verlies van een spiritueel huis b.v. is een confrontatie met je bestaanswijze als mens. Dat is met erg veel mensen gebeurd en het is nog aan het gebeuren. Maar ook het verlies van een relatie kan een enorme impact hebben. Natuurlijk heb je de neiging om het verlies

onmiddellijk te gaan herstellen. Maar hoe raar dat ook klinkt je kunt dan de kans verspelen om te ontdekken en te ervaren hoe je bestaanswijze eigenlijk is. Verlangen dat geen wezenlijk verlies lijdt, wordt niet gezuiverd, leert zichzelf niet kennen, gaat de weg van het verlangen niet verder. Als je het niet wil ondergaan rijp je niet. Rijen kan niet door toeleeg worden verworven. Je kunt niet ijverig gaan rijpen of zoiets. Het gebeurt aan ons. Het is de ervaring dat ons zogenaamde recht op geluk, zoals wij dat voor onszelf weleens omschrijven, een pretentie is die door onze eigen aard niet wordt gehonoreerd. Wie zich daar tegen verzet, verzet zich tegen zijn eigen levensgeheim. Augustinus is er zelfs van overtuigd dat wij wezenlijk verlies en wezenlijk gemis nodig hebben om onderweg te blijven naar ons geheim. Een geheim dat in God is gegrond. Augustinus legt er grote nadruk op dat deze gevoelens ons overkomen moeten. Je hebt de neiging om je vreugde en geluk vast te houden en de ellende en de depressie te vermijden, maar wanneer ze toch onvermijdelijk bij ons echte bestaan horen, bij ons concrete wezen dan gaat het erom ze te doorleven. Wezenlijk verlies kan ons het inzicht geven dat we meer zijn dan een bundel behoeften die we zelf omschrijven en binnen wiens grenzen we wensen dat het verlies wordt hersteld. Het kan ons leren dat je soms moet wachten op het antwoord en dat er andere vervullingen zijn waar je nooit aan had gedacht. Er zijn vele weduwen die na de dood van hun echtgenoot of echtgenote andere accenten in hun leven gaan leggen. Accenten die soms niemand had verwacht. Wanneer je weigert, voortdurend meer van hetzelfde wil versper je de weg.

Bij wezenlijk verlies ga je naar verloop van tijd meestal op zoek naar nieuwe bronnen. Al of niet gestimuleerd Je probeert te komen tot een nieuw wezensontwerp. Die vissers uit het Evangelie van Mattheüs beginnen net. Ik denk voortdurend als ik het lees, die komen zichzelf nog wel tegen. Dat komen ze ook, hun beweging moet nog beginnen. En hoe je ook gelooft, de beweging eindigt dramatisch. En ze begint steeds opnieuw dat is het aardige.

Op zichzelf genomen is ons verlangen voor elkaar een geheim. Je kunt veel van elkaar weten, maar elkaar niet kennen. Je blijft altijd onaantastbaar jezelf. Of onuitstaanbaar jezelf, dat kan natuurlijk ook... Maar het gaat over het geheim dat ons als persoon betreft. Het inzicht dat ik aan de Jesaja tekst ontleen is dat ons concrete leven zoals dat in onze levensloop gestalte krijgt, precies in z'n alledaagse concreetheid boven zich zelf uitwijst. "Zie ik ga iets nieuws verrichten, nu ontkiemt het- heb je het nog niet gemerkt?" Nu ontkiemt het en gooi het niet plat, verstik het niet door het verlies te proberen goed te maken. Dat gaat niet. De zin van ons leven is uiteindelijk niet gericht op zelfontplooiing in de zin van snel herstel van geleden verlies. Nee ons leven verloopt dikwijls schoksgewijs en komt los van zichzelf richting Schepper. Ik kan het niet veel anders zeggen.

Inderdaad , je wordt leger van binnen, het is ongewisser en dikwijls voelt het gewoon allemaal kouder aan. Het hecht niet meer. Er is een lege plek in ons midden. Niet bepaald, niet besproken, onaanraakbaar. Een plek waar niemand je kan volgen. Ons verlangen zelf wordt voorlopig de nieuwe gestalte van ons concrete wezen.

Verlies als bestaanswijze schrijf ik hier nu op. Dat is het volgens mij. Daar is niets dramatisch aan. We doen het al zo lang. Het is ongeveer het eerste waar je mee begint als je op aarde komt. Iedere keer weer een nieuw levensontwerp maken. Je moet het zelf doen, want zoals Schumacher het al zei: "Alle vragen die er werkelijk toe doen, laten wetenschappers onbeantwoord". Maar je bent niet de enige die daar mee bezig is. Kijk maar om je heen.

Henk Baars